

METODA E-LEARNING W NAUCZANIU JĘZYKA UKRAIŃSKIEGO
JAKO OBCEGO
(NA PRZYKŁADZIE KURSU JĘZYKOWEGO ON-LINE
W KATOLICKIM UNIWERSYTECIE LUBELSKIM JANA PAWŁA II)

Alina Burysz

Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II

Streszczenie. Artykuł jest poświęcony jednej z metod nauczania języka obcego – metodzie *e-learning*. Na przykładzie kursu językowego on-line autor przybliży doświadczenia osób uczących się języka ukraińskiego, które to doświadczenia wyraźnie wskazują na pragmatyczny charakter zainteresowania tym językiem na Lubelszczyźnie – regionie o charakterze pogranicznym. Zwrócono uwagę na rozwój nowych metod nauczania języków obcych, co wynika z ogromnego zainteresowania tą dziedziną wiedzy w dobie globalizacji i Internetu.

Słowa kluczowe: język ukraiński jako obcy, kurs językowy on-line, metoda e-learning

Wzrost zainteresowania Ukrainą w ostatnich latach, a szczególnie po pomarańczowej rewolucji, jest na tyle duży, że nie tylko sprzyja w nawiązywaniu kontaktów personalnych, ale również instytucjonalnych. Bliskość językowa powoduje, że zwykle jesteśmy w stanie porozumieć się z ukraińskimi partnerami, każdy w swoim języku, ale nie daje to pełnej satysfakcji prowadzenia swobodnej rozmowy, ponieważ mimo wszystko istnieje bariera niezrozumienia się. Bliskość kulturowa naszych regionów sprzyja poczuciu przynależności do jednej rodziny, nie tylko językowej, Polska odbierana jest przez Ukraińców jako kraj Unii Europejskiej, a przed tym przystąpieniem była również postrzegana jako kraj demokracji, reform, który przekazuje i może przekazywać swoje dobre doświadczenia.

Obecnie coraz bardziej aktualna staje się kwestia nauczania języka ukraińskiego w Polsce. Częste wycieczki na Ukrainę, poznawanie kultury ukraińskiej przyczyniło się do podnoszenia wiedzy o sąsiadach, ich kulturze i tradycjach. Język ukraiński staje się coraz bardziej popularny i coraz więcej osób chce się go uczyć.

Doświadczenia osób uczących języka ukraińskiego na Lubelszczyźnie wyraźnie wskazują na pragmatyczny charakter zainteresowania językiem. Dla przykładu w Europejskim Kolegium Polskich i Ukraińskich Uniwersytetów (EKPUU) prowadzony jest lektorat języka ukraińskiego dla stypendystów narodowości innej niż ukraińska. Mimo braku ogłoszeń, informacji kierowanej na zewnątrz, do Kolegium zgłaszają się osoby chcące uczyć się tego języka. W tej

grupie przeważają osoby ze środowisk naukowych, ale także są wśród nich przedsiębiorcy, urzędnicy municypalni, celnicy, policjanci itp. Na tej podstawie można stwierdzić, iż występuje potrzeba nauki tego języka, ale jednocześnie trudno nawet oszacować, jak jest ona duża¹.

W dobie globalizacji i internetu istnieje dzisiaj wiele metod nauczania języków i wciąż powstają nowe, co wynika z ogromnego zainteresowania tą dziedziną wiedzy oraz z tego, że każdy uczy się inaczej. Niektóre osoby uczą się wizualnie, inni łatwiej przyswajają naukę języka poprzez słuchanie, jeszcze inni przez dotyk. Wielu wybiera nauczanie grupowe, ale są i tacy, którzy preferują naukę indywidualną. Metodocy nauczania języków i psychologowie wciąż szukają odpowiedzi na następujące pytanie: Jak najszybciej, najefektywniej i najprzyjemniej przyswoić język obcy? Dziś jedną z najpopularniejszych metod nauczania języków staje się metoda e-learningowa. Platforma e-learning umożliwia naukę w dowolnym miejscu, czasie oraz tempie, dzięki wykorzystaniu możliwości mediów elektronicznych. E-learning staje się jedynym skutecznym systemem uczenia się dostępnym również dla osób dorosłych. Wyróżnić można cztery podstawowe rodzaje kształcenia poprzez metodę e-learningową:

– **samokształcenie**, charakteryzujące się całkowitym brakiem kontaktu studenta z prowadzącym;

– nauczanie **asynchroniczne** – uczący się i prowadzący nie muszą być jednocześnie w tym samym miejscu i czasie w procesie edukacyjnym;

– nauczanie **synchroniczne** – uczący się i prowadzący muszą być w tym samym czasie (a w przypadku nauczania tradycyjnego w tym samym miejscu). Model ten jest bliższy systemowi tradycyjnemu niż model nauczania asynchronicznego;

– nauczanie **mieszane** – rozwiązania e-learning wspierają proces kształcenia prowadzony w sposób tradycyjny. Jest to model bardzo popularny i efektywny; uznawany przez ekspertów akademickich za najlepszy z powyższych.

Nauczanie języka przez internet wydaje się być znacznie trudniejsze niż nauczanie innych przedmiotów. Złożoność procesu nauki języka stawia wyjątkowo wysokie wymagania przygotowywanym materiałom oraz lektorom, prowadzącym kursy językowe online². Jak twierdzi Elżbieta Gajek „Wielowymiarowość procesu przyswajania języka obejmuje opanowanie zarówno elementów języka, tj. słownictwa i struktur językowych czy fonetyki i pisowni, jak i warstwy kulturowej i psychologicznej z zakresu komunikacji międzyludzkiej oraz emocji, a także niuansów i wieloznaczności wypowiedzi językowych zależnych od kontekstu”³. Do obowiązków **lektora**, zarówno w tradycyjnym nauczaniu języków jak i w nauczaniu online należy np. wspieranie procesu kształcenia po-

¹ M. Gorecka, J. Zabielska, A. Ustrzycki, P. Komaryński, K. Debinski, *Report on the linguistic situation in Lublin Region*, Lublin 2005.

² Zob. www.e-mentor.edu.pl

³ Zob. www.e-mentor.edu.pl

przez kontrolę, czy odbywa się on regularnie i osoba uczy się systematycznie.

Prekursorami kursu języka ukraińskiego online byli Anna i Adam Ustrzycy. Przygotowany przez nich projekt kursu **nauczania języka ukraińskiego** wyżej wspomnianą metodą przedstawiony został na konferencji we Włoszech *Multilingualism across Europe* i został sprawdzony pod względem technicznym. Projekt kursu spotkał się z dużym uznaniem wśród uczestników konferencji.

W Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II w ramach projektu „Language Bridges” współfinansowanego z Inicjatywy Wspólnotowej INTERREG III C i budżetu państwa został przeprowadzony kurs języka ukraińskiego on-line z udziałem lektora.

W nauczaniu on-line uczestniczyło 14 osób. Kurs skierowany był do osób, które nie miały wcześniej żadnego kontaktu z językiem ukraińskim, a który to język jest im potrzebny w różnych ich działaniach. Osobami zgłaszającymi się na kurs w większości byli przeważnie przedsiębiorcy, osoby pracujące w urzędach miasta oraz osoby prowadzące ścisłą współpracę z Ukrainą lub które często wyjeżdżają na Ukrainę. Nauczanie trwało cztery miesiące i obejmowało zarówno godziny zajęć e-learningowe, jak i stacjonarne. Zajęcia stacjonarne kursu miały formę spotkań z lektorem ich celem było poszerzenie wiedzy i umiejętności zdobytych podczas nauki on-line oraz stworzenie praktycznego wykorzystania wiedzy i umiejętności językowych w realnych sytuacjach komunikacyjnych.

Kurs mieścił 50 godz. zajęć w trybie stacjonarnym, 100 godz. indywidualnej pracy w trybie e-learning.

Materiałami źródłowymi, które posłużyły w celu przygotowania kursu, były podręczniki do nauki języka encyklopedie, artykuły, rozmówki oraz materiały i pomysły własne. Każda lekcja miała na celu przekazanie najistotniejszej leksyki, nauczenie zachowania w wybranych sytuacjach, skłonienie uczestników kursu do samodzielnego czytania tekstów, dialogów, rozwiązywania tekstów, zadań, a nawet do pisania krótkich wypowiedzi na zadany temat.

Każdy temat lekcji został tak skonstruowany, aby był przydatny uczestnikowi kursu, aby na ich podstawie mógł podołać podstawowym czynnościom za granicą (zamawianie posiłków, określenie cech charakteru człowieka, zachowanie w razie konieczności wizyty lekarskiej itp.).

Następnym etapem zajęć był dialog lub czytanka tematyczna wraz z tłumaczeniem na język polski. Ta część lekcji skoncentrowana głównie na leksyce miała za zadanie nauczenie uczestnika zastosowania odpowiedniej leksyki w danej sytuacji. Istotnym dopełnieniem lekcji było dołączenie plików w formacie Windows Media Player, na których lektor czyta z odpowiednią intonacją i akcentami dialogi, czytanki i inne cenne dla uczącego się fragmenty lekcji. Osluchanie się z wymową poszczególnych wyrazów, form i zwrotów jest istotne w procesie nauczania języka obcego, natomiast możliwość samodzielnego pisania i czytania daje gwarancję wstępnego opanowania języka.

Podczas zajęć stacjonarnych była możliwość bezpośredniej rozmowy z lektorem, dlatego też największymi ich zaletami było doskonalenie wymowy (fonetyki), możliwość bezpośredniej rozmowy z lektorem.

Do każdej lekcji dołączany był również słowniczek z nowymi słówkami dotyczącymi danego tematu lekcji lub dodatkowe zwroty lub wyrażenia charakterystyczne dla języka ukraińskiego. Każdy moduł zawierał też zadania lub testy leksykalne, które skłaniały do samodzielnego myślenia lub uważnego śledzenia poszczególnych etapów lekcji. Część gramatyczna lekcji przedstawiała i objaśniała zawiłości gramatyki języka ukraińskiego, w tabelkach prezentowane były modelowe odmiany, które wyjaśniały daną problematykę na przykładach zastosowanych w zadaniach. Uczestnik miał za zadanie zapoznać się z gramatyką, lecz nie uczyć się na pamięć całych odmian, a jedynie poznać zasady odmiany. W końcu każdego modułu zamieszczane były zadania i ćwiczenia praktyczne dotyczące zagadnień gramatycznych.

Do takiego rodzaju nauczania języka ukraińskiego, jak już wspominaliśmy, zgłosiło się wiele osób, przyjętych zostało tylko czternaście, dlatego z całą pewnością możemy stwierdzić, że chętnych do nauki języka ukraińskiego jest coraz więcej, jednak towarzyszą temu pewne trudności.

Warto zasygnalizować problem, który istnieje przy nauce języka ukraińskiego, mianowicie jest to brak dobrych słowników polsko-ukraińskich oraz ukraińsko-polskich. Dzisiaj na rynku mamy wiele bardzo dobrze opracowanych słowników języka rosyjskiego, angielskiego, francuskiego, włoskiego itd., ale brakuje słowników języka ukraińskiego. Problem ten dotyczy także materiałów do nauki tego języka, chociaż kwestia podręczników ukraińskich zaczyna się coraz bardziej krystalizować, warto podkreślić na tym polu działalność dr Jarosława Hryckowiana (Koszalin), który stworzył dla uczniów takie podręczniki jak: *Журавлики*, *Виноградник*, *Перезук віків*, a dla nauczycieli *Jak uczyć się języka ukraińskiego. Poradnik metodyczny do nauczania języka ukraińskiego w szkołach polskich* (1968) i *Методику навчання української мови і літератури* (1998)⁴.

Metoda e-learningowa daje możliwość dostosowania czasu nauki do własnych preferencji i potrzeb, możliwości powrotu do pewnych partii materiału z drugiej zaś strony poważnym utrudnieniem jest przede wszystkim zbyt mały kontakt z lektorem, brak bezpośredniego kontaktu z językiem (szczególnie mówionym), konieczność intensywnej samodzielnej nauki, a także zdarzające się niekiedy problemy natury technicznej z siecią internetową.

Kurs cieszył się dużym uznaniem i zaciekawieniem, można by jednak zadać pytanie: Czy również komercyjne wykorzystanie kursu cieszyłoby się takim zainteresowaniem? Jest to jednak dziś pytanie tylko retoryczne.

⁴ Баранівська О., *Стан і перспективи дослідження й вивчення української мови в Польщі*, [В:] Вісник Львів №34, ч. II, с. 440.

E-LEARNING METHOD IN TEACHING UKRAINIAN AS A FOREIGN LANGUAGE
(BASED ON THE EXAMPLE OF THE ONLINE LANGUAGE COURSE
AT JOHN PAUL II CATHOLIC UNIVERSITY OF LUBLIN)

Summary. The article deals with one of the methods of foreign language teaching called e-learning. On the basis of the online language course, the author describes the experiences of Ukrainian language learners from the area of Lublin, which clearly indicate the practical character of the interest in the Ukrainian language in this frontier-region. The attention was paid to the development of new methods of foreign language teaching, which results from a considerable interest in this field of knowledge in the times of globalization and the Internet.

Key words: Ukrainian as a foreign language, online language course, e-learning method